

VCLB 2020

Het kader: we kiezen voor een integrale benadering

Vanaf 1 september 2014 worden de CLB-beleidscontracten met de scholen afgesloten voor zes jaar. Omdat er steeds voor gekozen is om het beleidsplan van de Vrije-CLB-Koepel vzw (VCLB vzw) te laten samenvallen met de beleidsperiodes van de centra, zal ook het beleidsplan van VCLB vzw opgemaakt worden voor de periode 2014-2020.

Op de algemene vergadering van VCLB vzw van maart 2012 werd een procedure goedgekeurd om dit nieuwe beleidsplan voor te bereiden. Er werd een planningsteam met vertegenwoordigers van de koepel en de provincies samengesteld om het proces aan te sturen en op te volgen. De realisatie van het nieuwe beleidsplan van VCLB vzw valt onder de verantwoordelijkheid van de raad van bestuur.

Van bij de start is er gekozen voor een integrale benadering. Eerst bepalen we wat de uitdagingen zijn voor de vrije CLB's tegen 2020. Daarna bepalen we hoe VCLB vzw dit mee zal realiseren. Tegelijk stelt deze oefening ook de centra en de provinciale niveaus in staat om hun beleidsplannen af te stemmen op de globale uitdagingen. We geloven dat een gemeenschappelijk gedragen visie op het werk van de vrije CLB's de beste garantie biedt voor een gelijkgerichte werking van de centra. Het opmaken van een visie op leerlingenbegeleiding vanuit de vrije CLB's kan niet los worden gezien van de wijzigende maatschappelijk context. We willen komen tot een realistisch beleidsplan met haalbare en concrete doelstellingen. Tegelijk willen we een voldoende uitdagend beleidsplan om de toekomstige periode met enthousiasme tegemoet te gaan. Om dit te realiseren is het belangrijk om in een eerste fase even los te komen van noodzakelijke randvoorwaarden zoals beschikbare mensen, middelen en bestaande regelgeving.

Een uitdagende visie op leerlingenbegeleiding formuleren is niet evident. Het is ook geen opdracht die we vanuit de vrije CLB-sector alléén kunnen formuleren. De betrokkenheid van onze voornaamste partners - de leerlingen, de ouders en de scholen - is hierbij cruciaal. Bij het opstellen van dit plan wilden we hen dan ook betrekken om hen zo inspraak te geven in de toekomstige werking van de vrije centra.

In een eerste fase werden provinciale gesprekken gevoerd met directies, medewerkers en bestuurders aan de hand van een aantal stellingen. De resultaten van deze besprekingen vormden een eerste aanzet voor verdere bespreking en inbreng vanuit de stakeholders. De resultaten daarvan werden besproken op de VCLB-directietweedaagse van oktober 2013. De visie 2020 op VCLB zal worden gefinaliseerd op de raad van bestuur van VCLB vzw van november 2013.

Het VCLB heeft een unieke positie en implementeert het mission statement van de CLB-sector vanuit een duidelijke inspiratie en visie op mens en maatschappij.

De leerlingen zijn onze eerste prioriteit. Kansenbevordering en het belang van de leerling zijn daarbij essentieel. Vanuit onze onafhankelijke en autonome werking kunnen we als schoolnabije dienst die uitgangspunten garanderen.

De Vrije Centra voor Leerlingenbegeleiding werken aan de implementatie van het mission statement van de CLB-sector vanuit hun christelijke inspiratie en visie op mens en maatschappij en met het belang van de leerling als centraal aandachtspunt. Daarbij brengen ze respect op:

- voor de filosofische/ideologische/religieuze overtuiging, sociale afkomst, geslacht en nationaliteit van elke leerling en van zijn ouders, voor de levensbeschouwelijke gerichtheid van de school en voor de opvoedingsverantwoordelijkheid van de ouders en van de school;
- voor het pedagogisch project en de christelijke inspiratie van de katholieke scholen waarmee zij een beleidscontract afsluiten;
- voor het pedagogisch project en de eigenheid van de andere vrije scholen, van de scholen van de andere onderwijsnetten en van de instellingen voor erkende vorming waarmee zij een beleidscontract afsluiten.

De vrije CLB's hechten blijvend belang aan de vrijwaring van het recht op vrij initiatief en maken van dit recht gebruik om het mission statement van de CLB-sector te implementeren.

De vrije CLB's begeleiden de leerlingen in hun specifieke klas- en schoolcontext tegen de achtergrond van een multireligieuze en multiculturele maatschappij. Zij hebben bij hun begeleidingsactiviteiten speciale aandacht voor de totale persoon van de leerling. Daarin staat de ontplooiing van hoofd, hart en handen centraal en hebben attitudevorming en leren leven met, door en voor anderen uitdrukkelijk hun plaats.

De vrije CLB's nemen een unieke positie in het landschap van onderwijs in. Ze zijn actief op vier domeinen: leren en studeren, preventieve gezondheidszorg, psychosociaal functioneren en onderwijsloopbaanbegeleiding. De VCLB-medewerker kent het onderwijslandschap, hij hoort erin thuis, maar tegelijk is hij een buitenstaander. Hij behoort namelijk niet tot de school. Dit is uniek, omdat op die manier ook kansen ontstaan voor het kijken vanop een professionele afstand. Zo kan de VCLB-medewerker zich engageren samen met de school en toch voldoende objectief blijven.

De samenwerking met de school inzake leerlingenbegeleiding krijgt vorm via het zorgcontinuüm. De vrije CLB's zijn daarbij autonoom en onafhankelijk, maar wel schoolnabij. De *autonomie* zorgt ervoor dat leerlingen en ouders ook los van de school kunnen aankloppen bij de vrije CLB's. Zo wordt het belang van de leerling te allen tijde gevrijwaard. Op deze manier is er sprake van een volwaardig partnerschap tussen leerlingen, ouders en het CLB, waarbij samengewerkt wordt vanuit emancipatorisch denken. De *onafhankelijke maar schoolnabije* werking is een sterkte, omdat dit ervoor zorgt dat zowel de school, de PBD, als het VCLB evenwaardige partners zijn. Dit betekent dat het VCLB het pedagogisch project van de school respecteert en ondersteunt. Het werken met een beleidscontract tussen een school en een CLB is een garantie voor dat partnerschap.

Tegelijk beschikken de vrije CLB's over een unieke positie tussen onderwijs en andere sectoren en nemen ze daar in het belang van jongeren een draaischijffunctie op. De draaischijffunctie is gericht op preventie, gezondheidsbevordering, jeugdhulpverlening, leerrecht en arbeidsmarkt en versterkt de leerlingenbegeleiding in de school.

Een gewijzigde context: de maatschappelijke relevantie van VCLB

Met dit beleidsplan willen we vanuit VCLB antwoorden geven en inspelen op maatschappelijke evoluties:

- De uitdaging om kinderen uit kansarme en migrantengezinnen optimale kansen te bieden.
- De maatschappelijke tendens naar meer inclusie van leerlingen met een beperking in het gewone onderwijs.
- De veranderingen in de onderwijssector, zoals de hervorming van het secundair onderwijs, scholenassociaties...
- De uitdagingen van integrale jeugdhulp met de vermaatschappelijking van de zorg, de huizen van het kind, het vernieuwde landschap van de jeugdhulp...
- De kansen die zich voordoen door de digitale evolutie die zo aansluiten op de leefwereld van de jongeren.
- De nood aan degelijke onderwijsloopbaanbegeleiding en het bevorderen van de onderwijsparticipatie.

De VCLB-beleidsvisie heeft haar wortels steeds gehad in de vragen, verzuchtingen en wensen van een breed maatschappelijk vlak. Onze beleidslijnen vormen een offensieve blauwdruk voor onze werking.

VCLB-visie op leerlingenbegeleiding

De uitdagingen die we vandaag omschrijven voor 2020 vormen geen breuk met het verleden. Het is een mix van bewaren wat goed is en versterken wat beter moet. In dit hoofdstuk omschrijven we de uitdagingen voor 2020 en zetten we die om naar concrete doelstellingen.

KANSEN BEVORDEREN

De voorbije periode hebben we aangegeven dat het uitbouwen van de werking rond kansenbevordering belangrijk was. Tegelijk hebben we vastgesteld dat het niet zo evident is om dit ook effectief in realisaties om te zetten. Het is niet voldoende om te zeggen dat kansenbevordering prioritair is, er zijn ook duidelijke acties nodig om de prioritaire plaats die het werken aan kansenbevordering inneemt in de centra te verduidelijken.

De werking rond kansenbevordering is een centrale prioriteit, de rode draad in de werking van de vrije centra en het is een bewust doordachte maatschappelijke keuze die we maken.

In 2020 ervaren kansarme gezinnen en migrantengezinnen het vrij CLB als partner en belangenbehartiger voor al hun vragen over de ontwikkeling en opvoeding van hun kinderen, over onderwijs en hulpverlening aan hun kinderen. De vrije CLB's werken intensief met en hebben een uitgebreid aanbod voor kansarme gezinnen en migrantengezinnen, en organiseren zich zo dat kansenbevordering en gelijke onderwijskansen hoog op de agenda staan.

...ook voor leerlingen met beperkingen

Binnen onderwijs wordt gestreefd naar meer inclusie, binnen welzijn wordt gestreefd naar vermaatschappelijking van de jeugdhulp en van de zorg bij meerderjarigen. Alles staat in het teken van het zo zelfstandig mogelijk maken van kinderen, jongeren en jongvolwassenen met beperkingen en participatieproblemen. Ook de vrije centra staan voor de uitdaging om leerlingen en ouders zo veel mogelijk te ondersteunen in de zoektocht naar hulp die zo efficiënt en effectief mogelijk is en tegelijk ook het minst ingrijpend is. Niet altijd een makkelijke evenwichtsoefening.

In 2020 engageren de vrije CLB's zich om als partner en belangenbehartiger van leerlingen en ouders met beperkingen te zoeken naar ondersteuning die zo min mogelijk ingrijpend is, gericht op inclusie en op zo maximaal mogelijke participatie en welbevinden.

BREED TOEGANKELIJK

Naast haar werking met leerlingen en ouders via de school, zijn de vrije CLB's rechtstreeks toegankelijk voor ouders en leerlingen. Ook al doen veel jongeren rechtstreeks beroep op het CLB, toch blijft de drempel hoog. De stap naar de hulpverlening zetten blijft moeilijk en daardoor gaat er vaak kostbare tijd verloren. In de brede toegankelijkheid wordt niet alleen gefocust op problemen, maar evengoed op preventief werken, wat betekent dat er ook gewoon een vraag of een bezorgdheid kan zijn. Vanuit het netwerk van de jongere, de vrienden, de ouders, de leerkrachten/cel leerlingenbegeleiding/school moeten jongeren die nood hebben aan jeugdhulp vlot terechtkunnen bij het VCLB.

In 2020 zijn de vrije centra voor jongeren, hun ouders en hun leerkrachten/school de evidente organisatie waar ze op een vlot toegankelijke manier met hun vragen en bezorgdheden terechtkunnen. Het VCLB helpt hen minstens één stap vooruit, zodat ze weer uitzicht op een oplossing krijgen.

KORTDURENDE BEGELEIDING

Ondersteuning en begeleiding situeren zich zo kort mogelijk bij de jongere en zijn gezin. Cruciaal is dat die ondersteuning professioneel en oplossingsgericht is. Ze mobiliseert maximaal de omgeving – ook binnen de school - om tot duurzame oplossingen te komen.

De vrije centra bieden kortdurende begeleiding aan en bouwen hun deskundigheid hierin verder uit. Ze baseren zich hierbij op wetenschappelijke methoden die hun efficiëntie en effectiviteit hebben bewezen. Er wordt daarbij oplossingsgericht, emancipatorisch en volgens de principes van het handelingsgericht werken gewerkt.

In 2020 bieden de vrije centra kortdurende begeleiding aan in functie van het realiseren van antwoorden dicht bij de leefwereld van de kinderen en jongeren. De begeleiding is gebaseerd op actuele praktijk en evidence based inzichten. Hierbij wordt systematisch gezocht naar de meest effectieve en minst ingrijpende oplossing.

DIAGNOSTIEK

Het multidisciplinaire VCLB-team heeft de regie over het diagnostisch traject vanaf het onthaal van de vraag tot aan het advies. Het behoudt deze ook wanneer er wordt samengewerkt met een externe diagnostische dienst uit het netwerk. De Prodia-protocollen dienen als leidraad om het diagnostisch proces te structureren. De vrije centra zetten in op kwaliteitsvolle diagnostiek, indicierend en onderkennend. De aanwezigheid van de verschillende disciplines in het CLB is hierbij een belangrijke troef.

Diagnostiek is maximaal ingebed in een continuüm van zorg waarbij de school en het vrij CLB samenwerken om tegemoet te komen aan de onderwijs- en opvoedingsbehoeften van de leerlingen en de ondersteuningsbehoeften van leerkrachten en ouders. Het handelingsgericht diagnostisch traject wordt afgetoetst aan de criteria van faire diagnostiek en de rechten van kinderen en jongeren binnen de hulpverlening. Waar nodig wordt samengewerkt met partners uit het netwerk. Doorheen het volledige continuüm van zorg voor de leerlingen zijn de vrije centra een actieve partner van de leerling, de ouders en de school.

HET CLB ALS DRAAISCHIJF

De school werkt zorgbreed, o.a. via de cel leerlingenbegeleiding, zorgcoördinatoren... De vrije centra zijn als schoolnabije partner goed geplaatst om de school daarin te ondersteunen. Ze zijn regionaal georganiseerd en fungeren als draaischijf tussen school en schoolexterne dienst- en hulpverlening. De schoolexterne inbreng kan gericht zijn op preventie, gezondheidsbevordering, jeugdhulpverlening, leerrecht en arbeidsmarkt en op het versterken van de leerlingenbegeleiding in de school. Om dit te realiseren is de kennis van het netwerk in de regio van cruciaal belang. De vrije centra brengen het regionale netwerk met zijn mogelijkheden, beperkingen en leemten in kaart en ondernemen eveneens acties om dit netwerk te optimaliseren. Het netwerk wordt zowel ingezet voor individuele problematieken van leerlingen als voor schoolondersteuning. De meerwaarde van

VCLB ligt in zijn schoolnabijheid en in de bevoorrechte samenwerking met de school. Hierdoor heeft het VCLB ook de mogelijkheid om in de context van jongeren in te grijpen. Dit is een positie die geen enkele andere hulpverleningsorganisatie heeft. Voor VCLB vzw is het van belang om deze rol ook op te nemen ten voordele van andere organisaties. De samenwerking met het netwerk is gericht op het versterken van de leerlingen en tegelijk op het versterken van de structuren.

In 2020 zijn de vrije centra de draaischijf tussen het gezin, de school en het bredere welzijnsnetwerk. Met het oog op een efficiënte werking wordt maximaal regionaal samengewerkt. De draaischijf is in eerste instantie gericht op het ondersteunen van de jongere, vormt een buffer voor vragen die vanuit de scholen aan de hulpverlening worden gesteld en laat toe de adviezen vanuit hulpverlening naar de schoolcontext te vertalen.

ONDERWIJSLOOPBAANBEGELEIDING

De laatste jaren staat onderwijsloopbaanbegeleiding (OLB) binnen VCLB opnieuw prominent op de agenda.

De vrije CLB's ondersteunen scholen bij de studiekeuzebegeleiding die zij aanbieden. Een goede preventieve werking zorgt ervoor dat scholen, leerlingen, ouders en leerkrachten met OLB-vragen op tijd de weg vinden naar het VCLB-team en dat risicogroepen op extra ondersteuning kunnen rekenen. Leerlingen en ouders met OLB-vragen of vastlopende keuzes kunnen beroep doen op kwaliteitsvolle, handelingsgerichte en coachende hulpverlening door hun VCLB-team.

In het kader van de informatieverstrekking over het onderwijsaanbod en de aansluiting op de arbeidsmarkt organiseert het centrum, in samenwerking met de school, acties rond studie- en beroepskeuze en neemt het actief deel aan deze acties. Het centrum doet dit op volledige en neutrale wijze en dit voor alle leerlingen van het laatste jaar van het basisonderwijs, het tweede jaar van de eerste graad secundair onderwijs en het tweede jaar van de derde graad secundair onderwijs. VCLB vraagt al langer een oplossing voor de meerderjarige informatiezoeker en wil voor deze groep de nood in het informatie- en begeleidingsaanbod lenigen. Het aanbieden van objectieve en volledige informatie over onderwijs, opleiding en vorming voor volwassenen vraagt specifieke competenties en wordt best zo dicht mogelijk bij de mensen gebracht.

In 2020 ervaren leerlingen en ouders, leerkrachten en scholen, de vrije centra als dé specialist voor al hun vragen i.v.m. onderwijsloopbaanbegeleiding. Ook de volwassen informatiezoeker kan in elk vrij CLB terecht voor informatie over onderwijs.

ONDERWIJSPARTICIPATIE

Leerplichtbegeleiding behoort tot het verplichte CLB-aanbod. De school betreft het CLB bij elke problematische afwezigheid en dit uiterlijk bij het bereiken van het door de overheid vastgelegd aantal dagen waarop een afwezigheid als problematisch wordt beschouwd. Het begeleidingsaanbod t.a.v. een spijbelende leerling wordt geconcretiseerd tijdens het gestructureerde overleg dat de

school organiseert. Indien de leerling en/of de ouders niet meewerken aan de begeleiding, bezorgt de school dit zorgwekkend dossier aan het departement Onderwijs.

In het kader van de opdracht rond onderwijsparticipatie zien we een evolutie in de richting van realiseren van leerrecht. Het uitgangspunt is altijd het realiseren van zinvolle trajecten in een schoolse context.

De vrije centra ondersteunen scholen bij het stimuleren van de aanwezigheden van kleuters om hen optimaal te laten profiteren van het onderwijsaanbod. In het kader van het verhogen van de participatiegraad van kleuters is verdere afstemming tussen VCLB, Onderwijs en het bredere welzijns- en gezondheidsveld (inzonderheid Kind en Gezin) nodig.

De vrije centra organiseren een gepast en aanklappend ondersteuningsaanbod in het kader van onderwijsparticipatie vanaf de kleuterleeftijd. Waar nodig schakelen de vrije CLB's externe hulpverleners in.

PREVENTIE

De vrije centra helpen leerlingen, ouders en scholen om problemen voor te blijven. Ze appelleren de school om de leerlingen een gezonde leef- en leeromgeving te bieden, een plaats waar gezond denken en gezonde dingen doen vanzelfsprekend wordt. De vrije centra bieden programmatorische preventie aan onder de vorm van vaccinaties en medische consulten. Nazorg en opvolging zijn logische uitvloeisels van preventieve acties. Doelstellingen op het gebied van volksgezondheid en de gezondheid van de individuele leerling zijn in evenwicht. De gezondheidszorg is een herkenbare veruitwendiging van de manier waarop de vrije centra inspelen op noden van leerlingen, ouders en scholen.

De vrije centra doen aan maatwerk in preventie en stemmen hun doelen en methodieken af op de noden van prioritaire doelgroepen.

In 2020 ondersteunen de vrije CLB's het volledige preventieve spectrum bij leerlingen, beginnend bij "health literacy" en een gezonde school, tot het opvolgen van problemen om de impact op leven en leren zo klein mogelijk te houden. Zo worden de acties voor de volksgezondheid een verweven en herkenbaar deel van het VCLB-werk. In 2020 nemen de vrije CLB's nog steeds de preventie van gezondheidsproblemen op zich via medische screening en zijn ze de eerste vaccinatieaanbieder voor schoolgaande kinderen en jongeren.

SCHOOLONDERSTEUNING

De vrije centra ondersteunen de school, waar nodig vanuit preventief oogpunt. In het kader van deze schoolondersteuning stemmen de centra af en werken ze samen met de PBD. De ondersteuning van de vrije centra vertrekt vanuit de opdracht van het CLB en baseert zich op de werking van de vrije centra met groepen leerlingen. In het kader van schoolondersteuning wordt systematisch bekeken hoe de pedagogische begeleidingsdienst hierbij betrokken wordt.

De vrije CLB's ondersteunen de school als belangrijkste partner in de zorg voor leerlingen. Ze vertrekken daarbij vanuit de noden vastgesteld bij leerlingen. De vrije centra doen appel op de school om voor leerlingen een goede leer- en leefomgeving te maken. Samen met de PBD staan ze de school nabij, opdat de school haar doelen kan realiseren. De bijzondere bepalingen en afsprakennota's, opgesteld in samenspraak tussen evenwaardige partners, concretiseren ieders rol en expertise.

ZORGCONTINUÛM ALS KADER VOOR SAMENWERKING CLB-SCHOOL

De samenwerking met de school krijgt vorm in het zorgcontinuüm. De vrije centra zetten sterk in op de verdere implementatie van deze manier van werken, samen met de school. De vrije centra werken daarbij autonoom ten opzichte van de school maar tegelijk schoolnabij. School en VCLB zijn daardoor partners in het kader van de leerlingenbegeleiding.

In 2020 is het partnership tussen de vrije centra en de school overal gebaseerd op het zorgcontinuüm.

CRISISSITUATIES/VERONTRUSTING

De vrije centra treden snel en accuraat op in geval van een crisis en in situaties van verontrusting. Ze staan in voor een vlotte en accurate afstemming met externe hulpverlening. Het is belangrijk dat leerlingen, hun ouders en hun leerkrachten in geval van een acute crisissituatie of bij verontrusting een beroep kunnen doen op hun vrij CLB en dat de school zich ondersteund weet door hun vrij CLB.

De vrije centra zijn beschikbaar voor crisissituaties van leerlingen en in situaties van verontrusting.

MULTIDISCIPLINAIRE WERKING

Vanuit verschillende disciplines naar vragen en problemen kijken, is van onschatbaar belang. Een individuele medewerker kan niet op alle begeleidingsterreinen een even diepgaande deskundigheid opbouwen. Door als team op te treden, vanuit complementaire kennis, knowhow en vaardigheden, garanderen de vrije CLB's een brede en holistische aanpak aan school, ouders en leerlingen. Tegelijk wordt op die manier ook zorg op maat voor elke leerling duidelijk gegarandeerd.

In 2020 is er in de vrije centra een duidelijke integratie van alle disciplines binnen de multidisciplinaire samenwerking. Bij de integratie is er respect voor de verschillende opdrachten en de eigen methodieken.

In 2020 worden alle activiteiten opgezet vanuit een multidisciplinaire benadering.

OPVOLGING EN NAZORG

Na het realiseren van het geschikte ondersteuningsaanbod is het wenselijk dat CLB-teams de tijd en ruimte krijgen om aan opvolging en nazorg te doen. Dit om duidelijk te maken aan leerlingen en ouders dat we betrokken blijven, maar ook om de werking inzake diagnostiek en begeleiding te kunnen blijven evalueren op kwaliteit. Vaak wordt na verloop van tijd pas duidelijk in welke mate bepaalde adviezen ook daadwerkelijk efficiënt en effectief blijken. In functie van het optimaliseren van onze handelingsgerichte adviezen, is het inbouwen van opvolging en nazorg wenselijk.

In 2020 organiseert het VCLB op systematische manier nazorg op vlak van de geformuleerde adviezen, de begeleidingen en de doorverwijzingen. Het moet daarbij altijd gaan om een duidelijke zorg op maat van de leerling.

PROFESSIONALISERING

Het VCLB-profiel moet zichtbaar zijn in de competenties van de medewerkers. De vrije CLB's zetten in op VCLB-eigen methodieken en een VCLB-eigen professionaliteit. De verdere implementatie van Prodia is erg belangrijk, evenals de verdere implementatie van de rollen van de VCLB-medewerker. De vrije centra beschouwen het afstemmen met en leren van en aan de school als een belangrijk aspect van hun professionaliteit.

In 2020 werken de vrije CLB's vanuit een geëxpliciteerde VCLB-eigen professionaliteit en beschikken ze over een VCLB-eigen instrumentarium dat voor elke VCLB-medewerker het richtsnoer is in de dagelijkse werking.